

“Bu acı veren güzel öykü, kitap bittikten sonra bile insanın aklında kalmaya devam ediyor.”

—ELİF ŞAFAK

LİMON AĞACI

Bir Arap, Bir Yahudi ve Ortadoğu'nun Kalbi

SANDY TOLAN

PEGASUS®

Değerli okurumuz,

Limon Ağacı kitabının ilk baskısındaki çeviri yetersizliği nedeniyle değerli okuyucularımızdan Pegasus Yayınları olarak özür dileriz. Yeni baskısında, çevirmenimiz Özkan Özdem ile yeniden yayına hazırlanan *LİMON AĞACI*, daha özenli ve akıcı çevirisiyle yeniden karşınızda. Umarız, yeniden düzenlenmiş haliyle kitabımız beklediğiniz okuma zevkini size sunacaktır.

Pegasus Yayınları'nı takip ettiğiniz ve eleştiri ve yorumlarınızla bize destek olduğunuz için teşekkür ederiz.

Pegasus Yayınları, siz okuyucularımızın desteğiyle her zaman iyi kitapların adresi olmaya devam edecektir.

İyi okumalar...
Saygılarımızla

PEGASUS YAYINLARI

**LİMON
AĞACI**

Pegasus Yayınları: 166

Bestseller Roman: 21

LİMON AĞACI

SANDY TOLAN

Özgün Adı: THE LEMON TREE

Yayın Yönetmeni: İbrahim Şener

Kitap Editörü: Yusuf Tan

Bilgisayar Uygulama: Meral Gök

Kapak Tasarım: Y. Bora Ülke

Film-Grafik: Mat Grafik

Baskı-Cilt: Kilim Matbaası

Maltepe Mah. Litros Yolu Fatih Sanayi Sit.

No:12/204-232 Topkapı/İstanbul

Tel: 0212 612 95 59

1. Baskı: Ocak 2009

2. Baskı: Nisan 2009

3. Baskı: Mayıs 2009

4. Baskı: Haziran 2009

5. Baskı: Ağustos 2009

6. Baskı: Eylül 2009

ISBN: 978-605-5943-51-6

PEGASUS YAYINLARI © 2005 SANDY TOLAN

Türkçe yayın hakkı Akçalı Telif Hakları

Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın

hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayıncı Sertifika No: 12177

PEGASUS YAYINLARI

Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han

No: 27/9 Taksim / İSTANBUL

Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46

www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

SANDY TOLAN

**LİMON
AĞACI**

**Bir Arap, bir Yahudi
Ve Ortadoğu'nun Kalbi**

İngilizce'den Yeniden Çeviri:
ÖZKAN ÖZDEM

**GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ
YENİ BASKI**

PEGASUS YAYINLARI

LİMON AĞACI HAKKINDA İLK ÖVGÜLER

“Bu büyüleyici kitap bir ülkede bitip tükenmeyen merhamet, ıstırap ve umudun resim gibi dokunmuş halidir. Bugüne kadar dünyada en acımasızca tartışılan ve en yoğun irdelenen İsrail-Filistin anlaşmazlığının insani boyutlarını çok az kitap bu kadar dürüst ve detaylı bir şekilde ortaya koymuştur. Bu acı veren güzel öykü, kitap bittikten sonra bile insanın aklında kalmaya devam ediyor.”

—ELİF ŞAFAK, Edebiyatçı-yazar

“Gerçekten dikkat çekici bu kitap görünüşte sonu olmayan nefret ve şiddet zincirini kırmak isteyen Filistinliler ve İsraililerin etkili bir öyküsünü anlatıyor. Anlaşmazlıkların insani boyutlarını çok canlı ve güzel bir şekilde ele geçiren Sandy Tolan, hem Filistinlilerin hem de İsraililerin çok sık anlamazlıktan geldikleri bir şeyi sunuyor: Umut ışığı.”

—TOM SEGEV, *TEK FİLİSTİN VE 1949: İlk İsraililer* kitabının yazarı

“Boğazınızda bir yumru olmadan kuru gözlerle okunması zor bir kitap. Ve umudu içinizde yaşamadan okunması çok zor. Ortadoğu hakkında konuşurken bu kelimeyi söylemeye kim cesaret edebilir? Sandy Tolan çok dikkat çekici bir öykü bulmuş ve bu öyküyü tüm güzelliği ve hüznü ile anlatmış.”

—ADAM HOCHSCHILD, *Zincirleri Gömün ve Kral Leopold'un Hayaleti* kitaplarının yazarı

“Yirminci yüzyılın en önemli olaylarından birine açıklık getiren tutkulu ve şaşırtıcı bir öykü. İki insanın etkileyici hayatları Tolan'ın merhametli ve becerikli anlatımı ile Filistin trajedisine çarpıcı bir şekilde ışık tutuyor. Okuyucular Ortadoğu'da barış ve savaş zamanında yaşanan destansı olayları zorluk çekmeden okurken büyük bir bilgi birikimine de sahip olacaklar.”

—KARMA NABULSI, Oxford Üniversitesi'nin ödüllü araştırmacısı ve *Savaş Gelenekleri* adlı kitabın yazarı

1967 yazında, Altı Gün Savaşı'nın hemen ardından, üç Arap genci, şimdi Musevilere ait İsrail'de yer olan Ramla kentinde tehlikeli bir işe girişti. Bunlar çocukluk evlerini görmek üzere çetin bir yolculuğa çıkmış üç kuzendiler; hemen hemen yirmi yıl önce aileleri Filistin'den sürülmüştü. Bir kuzenin yüzüne kapı çarpılmış, diğeri ise eski evinin bir okula dönüştürüldüğünü görmüştü. Ama üçüncü kuzen, Beşir, adı Dalia olan genç bir kız tarafından kapıda karşılanmış ve içeri davet edilmişti.

Bu dokunaklı karşılaşma bölgenin modern tarihinin ortasında biri Arap, biri Yahudi, iki ailenin gerçek öyküsünün başlangıcıdır. Beşir, çocukluğunun geçtiği evde, babasının arka bahçelerine diktiği limon ağacında, mal ve mülklerine el konulmasını ve işgali görür; 1948 yılında henüz bebek iken ailesiyle Bulgaristan'dan gelen Dalia ise, Soykırım'da harap olmuş insanlar için bir umut görür. Her ikisi de kendi insanların kaderlerinde sürüklenir ve hayatlarıyla, İsrail-Filistin tarihinin yarım yüzyıldan fazlasında, kendi küçük dünyalarını kurarlar.

İki genç arasında basit bir hareketle, birbirine güvenerek başlayan bu şey, bölgenin barış ve hür iradesini temsil eden kırk yıllık bir diyaloga dönüşür. Zarafet ve merhamet ile yazılmış *Limon Ağacı* her şeyin pamuk ipliğine bağlı olduğunu ama hâlâ her şeyin olabileceğini hatırlatan bir kitaptır.

Sandy Tolan *Ben ve Hank: Bir Erkek Çocuk ve Kahramanı: Yirmi Beş Yıl Sonra* adlı kitabın yazarıdır. Sadece *New York Times* için değil, kırktan fazla dergi ve gazete için yazılar yazdı. Homelands Prodüksiyon'un kurucularından olan Tolan, Ulusal Halk Radyosu ve Uluslararası Halk Radyosu için düzinelerce belgesel yaptı. Yirmi beşten fazla ülkeden, özellikle Orta Doğu'dan ve Latin Amerika'dan haberler verdi ve çalışmaları çeşitli ödüller aldı. ABD Soykırım Anıtı Müzesi'nde sözlü tarih danışmanı olarak hizmet verdi. Tolan 1993 yılında Harvard Üniversitesi'nde Nieman Akademi Üyesi ve UC—Berkeley Gazetecilik Yüksek Okulu'nda I. F. Stone Akademi Üyesi olarak Uluslararası Habercilik üzerine okul projelerini yönetti.

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Yazarın Notu

İngilizce Baskısında Yazım ve Telaffuz Hakkında Bir Not

Haritalar

İngiliz Mandası altında Filistin, 1936

Birleşmiş Milletler Bölünme Planı, Kasım 1947

İsrail ve Filistin Toprakları, İsrail yerleşimi, 2005

1 Zil

2 Ev

3 Kurtuluş

4 Sürgün

5 Göç

6 Sığınak

7 Varış

8 Savaş

9 Karşılaşma

10 Patlama

11 Sınırdışı

12 Umut

13 Yurt

14 Limon Ağacı

Teşekkür

Kaynakça

ÖNSÖZ

Bu kitapta tasvir edilen ev gerçek bir yerdir ve bahçesindeki limon ağacı da gerçek bir ağaçtır. Eğer Batı Kudüs terminalinden bir otobüse binip, batıya, Akdeniz'e doğru, tepeleri çıkıp inerseniz ve bir zamanlar Filistin olarak bilinen ancak şimdi İsrail'in bir eyaleti olan, telaş içinde koşuşturan insanlarla dolu sanayi şehrine gelene kadar iki şeritli yolu takip ederseniz, bu yeri kendi gözlerinizle görebilirsiniz. Otobüsten indikten sonra, Herzl Bulvarı adıyla bilinen kalabalık ana caddeden aşağı yürümelisiniz, manavları, kebab tezgahlarını ve kıymetsiz eşyaların ve ucuz elbiselerin satıldığı mağazayı geçin ve sola dönerek Klausner adıyla anılan caddeye girin. İşte burada, bir sonraki köşede harap benzin istasyonunu ve caddenin karşı tarafında sütun gibi dikilmiş çiti, bahçesinde uzun bir palmye ve krem renkli taşları olan gösterişsiz bir ev gözünüze ilişir.

İşte burası dersiniz kendinize. İşte iki tarihe açılan ev. Bahçesinde limon ağacı olan ev.

OKUYAN HERKESİ DERİNDEN ETKİLEYEN GERÇEK BİR TARİHİ ROMAN

Ortadoğu'nun kalbi... Acı, savaş, anlaşmazlık dolu bir tarih. İki halk ve iki aile. Topraklarından zorla sürgün edilen Filistinli Arap Beşir ile ailesi Nazi katliamından kaçmış olan İsraili Yahudi Dalia'nın anlaşmazlığın ortasında kurduğu, yüreğinizi ısıtacak dostluğu...

Zarafet ve merhamet ile yazılmış LİMON AĞACI her şeyin pamuk ipliğine bağlı olduğunu ama yine de her şeyin olabileceğini hatırlatıyor. Tarihin acımasızlığına inat Ortadoğu'nun kalbinde yeşeren LİMON AĞACI unutamayacağınız bir kitap olacak.

"Limon Ağacı, olağanüstü öyküsü ve duygu yüklü anlatımıyla sizi saracak."
—SUNDAY TIMES

"Okuyucular Dalia ve Beşir'in zorluklarla dolu dostluklarını izleyerek, dünyanın en inatçı çatışmasını içlerinde yeniden yaşayacak."
—PUBLISHERS WEEKLY

"Hiçbir kitap daha etkileyici olamaz . . . ve bu kitap kesinlikle bu yıl okuyacağınız en iyi kitap olacak."
—CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

"Yarım asır boyunca İsrail-Filistin çatışmasının öyküsünü taşıyan tek bir ağaç varsa, o da budur. Sandy Tolan bu ağacı bulmuş ve onun aracılığıyla iki halkın acı ve tutkusunu gözler önüne sermiştir."
—MILWAUKEE JOURNAL SENTINEL

